

УДК 930.2:911(477.83)“15”

Б. В. Смерека

ЗОЛОЧІВСЬКИЙ КОМПЛЕКС У ЛЬВІВСЬКІЙ ЗЕМЛІ РУСЬКОГО ВОЄВОДСТВА: ВЛАСНИКИ, ТЕРИТОРІЯ І НАСЕЛЕННЯ У XVI ст. (ЗА ДАНИМИ ФІСКАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ)

На підставі аналізу описово-статистичних документів XVI ст. досліджено колонізаційні процеси, розвиток інфраструктури та власницькі відносини у одному з найбільших приватних комплексів Львівської землі Руського воєводства з центром в Золочеві. Виявлено, що в цей період на території маєтності з'явилася значна кількість нових поселень. Поряд із цим підкреслено, що подібний “сплеск” колонізаційної активності міг бути результатом специфіки джерельної бази дослідження. Мова йде про те, що в результаті недосконалості правових актів, що регламентували механізм оподаткування, мав місце свідомий обман зі сторони власників про кількість належних їм поселень. Таким чином, окрім історико-географічного дослідження, розглянута у статті проблематика охоплює також джерелознавчий, правовий та особистісний аспекти.

Ключові слова: Польське королівство, Річ Посполита, приватні маєтності, фіскальні джерела, історична географія.

Процес оселення у Львівській землі Руського воєводства був надзвичайно активним в епоху пізнього середньовіччя, задовго до появи перших зразків фіскальних документів. Яскравим свідченням його масштабності є, зокрема, подана Пшемиславом Домбковським у праці “Адміністративний поділ Руського та Белзького воєводств в XV ст.” інформація про 392 поселення Львівської землі станом на цю добу [1, с. 13-15, 55-87, 92-93, 167-168]. Тим не менше, густина мережі міст та сіл у цьому адміністративно-територіальному утворенні залишалась незначною (3 поселення на 100 кв. км), тому інтенсивність освоєння його теренів залишалась високою. Основні зусилля колонізаторів у XVI-XVIII ст. були спрямовані на заселення східних окраїн землі, де проходила межа з Волинським воєводством та Галицькою землею Руського воєводства. Одним з найбільш продуктивних плацдармів колонізації на цьому напрямку був комплекс приватних володінь з центром у Золочеві.

У XV ст. територія, де згодом оформився Золочівський ключ, була адміністративно підпорядкована Олеську. Це місто у 1441 р. король Владислав Варненчик надав перемишльському підкоморю і сандомирському старості Янові з Сенна за військові заслуги. Разом з містом Ян Сенінський отримав однойменний повіт (*castrum nostrum Olyesko in terris Russiae situm cum oppido et toto districtu*) з правом закладання на його території міст та сіл і обов'язком виставлення військ [2, с. 466]. Цього ж року джерела вперше згадують про “замок Золочів” (*castrum Sloczow*) [3, с. 241], хоча далі на протязі XV ст. це поселення ми зустрічаємо в джерелах виключно у статусі села [4, с. 83; 5, с. 128].

У 1523 р. село Золочів отримало від Зиґмунта I маґдебурзький привілей [6, с. 590; 7, с. 629]. На цей момент власником Золочівського ключа був Станіслав Сенінський. З лютого 1532 р. він передав комплекс великопольському генеральному старості Анджею Ґурці [8, с. 22]. Оригінал акту передачі у володіння був опублікований польською дослідницею Луцією Харевичовою в її монографії “Історія міста Золочева” [8, с. 122-126]. У цій книзі простежено подальшу історію власницької приналежності Золочівського комплексу.

Анджей Ґурка, окрім Золочева, володів у Львівській землі також містом Яворовом (він був старостою Яворівської королівщини [9, с. 405, 406]). Син Анджея, Лукаш Ґурка, який, вочевидь, мало цікавився Золочевом, передав його малопольському шляхтичу Марціну Зборовському в заставу 70 тисяч злотих [8, с. 23]. Цікаво, що останній доводився родичем Анджею Ґурці. Генеральний староста у 1528 р. одружився з Барбарою Курозвенською, дядьком якої по материній лінії був власне Марцін Зборовський [10, с. 401].

Заставними власниками (*possessores obligatorii*) Золочева серед представників родини Зборовських, окрім вже згаданого Марціна (за версією Папроцького помер у 1575 р. і був похований у Зборові; за версією Каспера Несецького помер в 1565 р. [11, с. 167; 12, с. 715]), були його син Самуель та внуки Александр і Самуель [8, с. 24].

Однак, право заставної власності не означало повноправного володіння над комплексом, яке зберегли за собою Ґурки. Власне, сестра Лукаша Ґурки, Барбара, внесла Золочівський ключ в якості посагу після одруження з роґозінським каштеляном Войцехом Чарнковським [10, с. 404]. У шлюбі з останнім вона народила трьох синів: Анджея (згодом – накеельського каштеляна), Яна (сяноцького каштеляна) і Пйотра (познанського підкоморія) [13, с. 358-359]. В 1598 р. ці троє передали Золочів у володіння люблінському каштеляну Мареку Собеському [8, с. 24]. Останній, щоправда, не одразу став власником Золочева, оскільки право інтрімесії потрібно було ще узгодити з внуками Марціна Зборовського – Александром та Самуелем (останній на той момент був ще неповнолітнім, батьком обох – Самуель-старший – загинув в 1584 р.). Дійшло навіть до того, що в 1599 р. Марек Собеський був затриманий на околицях Золочева і не мав змоги проникнути у місто [8, с. 24].

Зрештою, внаслідок судового процесу Мареку все таки вдалося добитися права інтрімесії на усі дібра Зборовських, які вони утримували за собою, а також виплати відшкодування у розмірі 70 тисяч злотих. Перелік всіх поселень, внесений у львівську і буську актові книги, зайняв 69 найменувань [8, с. 25; 14, с. 1819; 15, с. 555].

Населені пункти Золочівського ключа. Фіскальні джерела дають змогу унаочнити склад комплексу шляхетських володінь з центром у Золочеві, починаючи з 1510 р. На цей момент, за даними першого віднайденого нами поборового реєстру Львівської землі до складу Золочівського ключа входили села Голубовиця, Літовище, Манаїв, Нище, Пеняківці, Переволочна, Підлипці, Пługів, Ремезівці, Сновичі, Стовпин, Струтин, Тур'я, Хильчиці, Чепелівці. В 1512 р. в переліку поселень з'явилося село Звижень, в 1515 р. – Єлиховичі, Липівці, Підбуже (Побіч), в 1517 р. – Бенів, Городилів, Жулин (Жуличі), Золочівка, Тростянець [16, арк. 174зв.-175зв., 257-257зв., 472-472зв., 615-616]. Таким чином, всього у комплексі нараховувалося 25 поселень, хоча за даними Бартоша Папроцького їх було рівно втричі більше [11, с. 386].

Надалі розміри комплексу, як свідчать документи, зазнали значних змін. Станом на 1532 р., коли ключ був переданий Станіславом Сенінським Анджею Гурці, до його складу входили лише 10 із вищевказаних поселень: Бенів, Городилів, Жуличі, Золочівка, Єлиховичі, Манаїв, Нище, Підлипці, Пługів, Струтин. Натомість, до нього були додані такі села як Березів, Добреличі (Добряничі), Івачівка (Івачів), Кийків, Кругів, Лука, Метенів, Монилівка, Оліїв, Товстоголови та Чолажина [8, с. 123].

Із вказаного переліку два села – Березів та Чолажина – сьогодні не існують. Ідентифікувати ми можемо лише останнє. Мапи другої половини ХІХ – початку ХХ ст. фіксують Чолажину в якості невеликого присілка села Підлипці (*Czulazina*, 1855; *Czulażyna*, 1924; *Czulożyna*, 1934). Знаходився цей присілок на північний схід від Підлипців між селом та горою Могила (416 м) [17, 18, 19].

На жаль, матеріали наступних поборових реєстрів середини ХVІ ст. не дають можливості з'ясувати, яким чином змінювалися межі комплексу. У документах 1532 та 1540 р. практично відсутня інформація про власницьку приналежність населених пунктів. В реєстрі 1552 р. ці дані зазначені, до того ж у переліку з'явилися міста, з яких поборовий податок раніше не збирався. Однак, у вказаному документі немає чіткого поділу за комплексами. Серед поселень, які належали на цей момент Гуркам (вказані у реєстрі як "*D[ominos] Poznańskich*") були вказані поселення Голубовиця, Струтин, Літовище, Звижень, Золочів, Ясловиці, Пługів, Тростянець, Підлипці, Чепелівці, Ренів, Нем'яч, Вербівчик, Паликорови, Накваша, Яснища, Яхнівці, Оривчик, Кутища, Пеняківці, Манаїв, Підкамін'я, Гукалівці, Перепельники, Колтів, Підбуже, Оліїв, Лукавець, Хвалибоги, Батьків, Білокриниця, Зірвирого, Ріпнів, Товстоголови, Метенів, Гарбузів, Лопушани, Бенів [20, арк. 183зв.-184зв.].

Ситуація змінилася після проведення поборової акції 1563 року. У кінці переліку поселень Львівської землі, під заголовком "*Eiusdem Leopoliensis districtus ville do[mini] Sborowsky castellany cracowien[se] s ktorich barzo zlie pobor zaplaczone*" були перелічені населені пункти Золочівського ключа. Усього в списку фігурувало 50 поселень (див. табл. 1), тобто на 29 більше, аніж за наданням 1532 р. Окрім того, 21 населений пункт серед вказаних раніше взагалі не фіксувався у подібних документах. Факт їх раптової появи у складі комплексу може свідчити про наступне:

- власники маєтності – Гурки та Зборовські – у 30 – 60-х рр. ХVІ ст. активно сприяли в процесі закладення нових поселень на підпорядкованих їм територіях;
- вперше згадані у реєстрі 1563 р. населені пункти існували значно раніше, однак з невідомих причин не згадувалися у давніших зразках фіскальних документів.

Щодо останнього припущення, привертає увагу частина формулювання заголовка переліку поселень "...s ktorich barzo zlie pobor zaplaczone". Схоже на те, що поборці зазначали про значний недобір ланового податку саме з цих населених пунктів і можливо, подібні факти недоплат мали місце не перший раз. Нагадаємо, що поборці не мали необхідності об'їжджати усі поселення адміністративної одиниці, де вони були відповідальними за збір ланового податку – зрештою, враховуючи стан тодішніх комунікацій, це було неможливо. Вони лише отримували кошти з рук очільників комплексів – відповідно, в останніх була можливість недоплачувати лановий податок, применшуючи дані про сумарну кількість підпорядкованих їм ланів. Цілком можливо, що деякі власники могли приховувати і інформацію про кількість належних їм поселень (особливо, якщо ці поселення склалися лише з одного лану – див. табл. 2 і 3).

Станом на 1563 р. очільником Золочівського комплексу був краківський каштелян Марцін Зборовський, один з ініціаторів езекуційного руху в Польському королівстві та очільник "рокошу" 1537 р. (т. зв. "курячої війни") проти короля Зигмунта I Старого. Ймовірно, в 1563 р. поборці вирішили самостійно провести ревізію поселень каштеляна і виявили значну кількість невідомих раніше сіл. Однак виникає інше запитання – чому про подібні факти зловживань ми не знаємо з попередніх поборових документів? Між рокошем 1537 р. та поборовою акцією 1563 р. було проведено дві ревізії – у 1540 та 1552 р. З них лише остання фіксує деякі поселення Зборовського, однак без вказівок про невиплати.

Мала ймовірність факту пізнього осадження поселень, що раптово з'явилися в реєстрі 1563 р. (а також в наступних документах, вказаних у табл. 1) підтверджується і їх географічним положенням. Ще у пізньому середньовіччі на цій території був відсутній лісовий покрив, що мало б посприяти руху колонізаторів, яким не потрібно було витрачати час і зусилля на викорчовування дерев. Так, наприклад, освоєння таких же безлісних теренів басейну нижньої течії р. Верещиці в межах сучасного Городоцького району документально фіксується, починаючи з ХІІІ ст. [21, с. 375] Ще один важливий аспект, який змушує переглянути твердження про те, що ці терени були оселені лише у ХVІ ст. – топонімічний. Чимало зі згаданих вище найменувань сіл утворені за допомогою форманта *-івці* (Богданівці, Вовчківці, Данилівці, Кокутківці, Кудинівці тощо). Подібні топоніми, на думку більшості фахівців (Володимир Ніконов, Вітольд Ташицький, Станіслав Роспонд, Здзіслав Штібер, Дмитро Бучко), є дуже давніми і патронімічними за походженням [22; 23], тобто утворені за наступним принципом: *Жуківці* (назва поселення) < *жуківці* (назва жителів села, "рідні або піддані Жука") < *Жук* (давнє ім'я). Таким чином, в основі вищезгаданих топонімів лежать патроніми – як архаїчні (подекуди навіть дохристиянські), нехарактерні для того періоду, з яким ми пов'язуємо документальне підтвердження

появи села (Вовчко; Кабар < Кабач; Млинко < Млинар, Млинек; Прись < При(би)слав / Пре(ми)слав; Погріб; Берим < Беривой, Бермята, Берислав; Кудин і Кудоб < Кудай, Кудаш, Кудеяр; Жук; Кокутко < Кокора, Кокот [24, с. 11, 86, 96, 101, 107, 128, 156-158]), так і притаманні вказаному періоду (Лаврик < Лаврін; Ярко < Ярема, Ярослав; Данило; Осташ < Євстахій). Іншими словами, наявність архаїчних імен в основах досліджуваних топонімів вказують на те, що названі вище поселення могли бути засновані як мінімум у княжий період.

Реєстр 1563 р. містив дані про площі зайнятих селянами земельних угідь. Цей документ вказував на існування дворищ у селах Золочівського ключа, що може свідчити про існування тут руського права. Так, на одному дворищі були осаджені Батьків, Білокриниця, Богданівці, Городилів, Кокутківці, Кругів, Кудинівці, Лопушани, Лукавець, Метенів, Прусинівці, на півтора дворищах – Гарбузів, Литовище, Звижень, Пеняки, Зірвириги, Хвалибоги, на двох – Бзовиця, Воробіївка, Манаїв, Тростянець, Чебрівське (Цебрів), Чепелівці, Ярславичі, на трьох – Нище, Перепельники, Оліїв, на чотирьох – Гукалівці, на п'яти – Пługів. Окремо слід згадати про село Товстоголови, осаджене на 3,5 дворищах, два з яких перебували у власності якогось Волоса, півтора – у власності Яцька. Також документ фіксував священослужителів – в Адріанополі, Золочеві, Перепельниках та Пługові.

Цінну інформацію подавав реєстр поборового податку 1565 р. – зокрема, тут вказана у ланах площа усіх населених пунктів комплексу, включно із Золочевом (сумарно 104 лани, див. табл. 2). Мешканці міста осаджували лише 3 лани, що було більш ніж удвічі менше, аніж у Колтові чи Підлипцях (6,5 ланів). Реєстр нараховував також 18 священників, а серед об'єктів інфраструктури – 34 корчми і 17 млинів. Дещо інші показники містить реєстр 1567 р. – у 59 поселеннях, осаджених на 96 ланах згадано про 13 млинів та 38 корчем (див. табл. 3). Зафіксовано також інформацію про 48 ремісників, 16 священників, 11 загородників, 3 гультяїв, 1 комірника, а серед об'єктів інфраструктури – 6 гуралень з котлами (у селах Гарбузів, Звижень та Кокутківці).

Фрагментарні дані про поселення Золочівського ключа знаходимо у реєстрі 1589 р. Тут згадано лише 25 поселень ключа, 19 з яких сумарно займало площу 25 дворищ (ця одиниця виміру площі вперше з 1563 р. знову з'являється у поборових документах), зокрема на шести – Золочів. Серед об'єктів інфраструктури документ фіксував 9 млинів, гуральню з котлом у Золочеві, а також руду у Верхобужі. Детально було подано інформацію про безземельних селян – нараховано 47 комірників, 99 загородників та 5 гультяїв (див. табл. 4).

Ідентифікація зниклих поселень. Серед 82 населених пунктів, вказаних у восьми документах (шести фіскальних і двох актових, на протязі 1563-1599 рр.) 43 поселення знаходяться зараз у Зборівському (42) та Козівському (1) районах Тернопільської області, а 24 – у Золочівському (14), Бродівському (9) і Перемишлянському (1) районах Львівської області. П'ятнадцять поселень Золочівського комплексу сьогодні не існують і їх місцезнаходження не вдається точно встановити. Мова йде про місто Адріанопіль на 4 ланах, а також села Воля, Гута, Дмитровичі (1 лан), Киселівці, Мирославичі (3 лани), Московичі (2 лани), Новоставці (1 лан), Підгірочки, Пудлівці, Рудоловичі, Творимирка, Хвалибоги (1,5 лани) та Чеховичі.

Відносно точного розташування окремих поселень ми можемо лише припускати. Зокрема, у реєстрі 1567 р. в переліку об'єктів інфраструктури села Хвалибоги зазначено *Taberna Miendziora* [20, арк. 407зв.]. Можливо, села Хвалибоги і Межигори (тепер Брд ЛО) знаходились поруч.

Тісно пов'язані між собою села Киселівці і Зірвириги. В реєстрі 1563 р. співвласником Зірвириг вказаний якийсь Кисіль. Оскільки село з'явилося незадовго до укладення документу (перша згадка у 1543 р. як *Sowierogi* [3, с. 197]), цілком можливо, що названий Кисіль був причетний до його локації. Враховуючи, що значна частина топонімів, вміщених у таблицю 1, сформована за принципом “патронім + формант *-ivci*”, ми припускаємо, що паралельно з назвою Зірвириги по відношенню до села функціонував топонім, сформований подібним чином – Киселівці. Уточнює цю версію акт розмежування 1545 р. Польського королівства від Великого князівства Литовського. При переліченні поселень, осаджених на межі Львівської землі та Волинського воєводства незадовго перед ревізією, згадано, зокрема, про такі населені пункти: “А то, которые села осадилъ панъ Познанскій [Анджей Гурка, познанський каштелян – Б. С.] [...] первое Сорвириги село Нагоришнее, которое другимъ именемъ называютъ Киселевцы...” [25, с. 116]. Іншими словами, окрім Зірвириг-Киселівців існували ще одні Зірвириги Долішні.

У фіскальних документах XVII ст. згадок про вищевказані поселення нами знайдено не було. Актові джерела фіксують лише місто Адріанопіль. Зокрема відомо, що в результаті татарського походу 1626 р. місто майже повністю було спустошене [26, с. 182; 27, с. 1068]. Можливо, Адріанопіль остаточно занепав саме після цього нападу, або ж був локований заново як Маркопіль (в честь власника, Марека Собеського). Наше припущення про повторну локацію ґрунтується на таких аргументах:

– вперше про Маркопіль згадує реєстр чопового податку Львівської землі 1630 р. [26, с. 153; 28, с. 194], тобто через чотири роки після нищівного нападу на Адріанопіль;

– в основі назв одного і другого міста (Andrnpole (Jędrznopole) та Markopole) імена фундаторів; ймовірно, мова йде про двох власників Золочівського ключа – Анджея Гурку та Марека Собеського.

Ряд подимних реєстрів початку XVIII ст. містять згадку про два неіснуючі нині села – Творимирку [29, с. 1278; 30, арк. 13зв.] та Ритвяни [29, с. 1275; 30, арк. 12]. Цікаво, що станом на 1598 р., коли маєтність перейшла у власність Марка Собеського, Ритвяни фігурували в документі в якості міста [14, с. 1820; 15, с. 555]. Саме цей факт дозволив дослідниці історії Золочева Луції Харевичовій припустити, що поселення знаходилось у Сандомирському воєводстві [8, с. 27], де й справді було розташоване містечко з аналогічною

назвою (за сучасним адміністративним поділом Польщі воно знаходиться в Сташовському повіті Сьвентокшицького воєводства). Варто додати, що сандомирські Ритвяни були одним з перших земельних надбань родини Зборовських. Ще в 1393 р. містечко придбав познанський єпископ Войцех Яструбець (саме так, в честь герба, іменувалися представники родини Зборовських, до того як набули Зборів) [31, с. III]. На нашу думку, згадане поселення не мало відношення до Сандомирщини. Натомість, подібний топонім фіксує "Słownik geograficzny" – за даними Людвіка Дзедзіцького, Ритвяни (Ретвяни) знаходились неподалік церкви Вознесіння с. Межигори (тепер Брд ЛО). Це село було спалене татарами [32, с. 125].

Факт зникнення з фіскальних та актових документів такої значної кількості поселень можна пояснити татарським чинником. Вже згадана Луція Харевичова зауважила, що жителі Золочева та околиць в XVI ст. пережили напади татар у 1541, 1549, 1551, 1563, 1575, 1589 рр. [8, с. 23] Не варто забувати, що східна частина Львівської землі вже в силу свого географічного розташування була найбільш вразливою до ворожих набігів. Додамо також, що ці терени порівняно пізно зазнали урбанізації (Поморяни [6, с. 584; 33, с. 69] (магдебурзький привілей 1504 р., повторно 1569 р.), Залізці [34, с. 3, 4] (1516 р.), Золочів [6, с. 590; 7, с. 629] (1523 р.), Бережани [33, с. 69] (1530 р.), Яричів [6, с. 607] (1563 р.), Рогачин [33, с. 63] (1578 р.), Перемишляни [35, с. 87] (1623 р.), Озерна [28, с. 194] (1630 р.), Виспа [28, с. 196] (1630 р.), Зборів [28, с. 194] (1630 р.), Княгиничі [28, с. 197] (1630 р.), Заруддя [26, с. 153] (1637 р.), Коропець [36, с. 46] (1652 р.)), а відтак пізно були здійснені роботи по укріпленню фортифікації. Стан укріплень в містах і містечках східної частини Львівської землі проілюстровано в таблиці 5, складеною на основі досліджень Ольги Оконченко [37, [1] арк. склад. схеми].

Таким чином, нами було з'ясовано, що колонізаційний рух у Львівській землі Руського воєводства в ранньомодерний період був досить активним. Для унаочнення цього процесу нами було обрано один з найбільш продуктивних плацдармів оселення – населений пункт Золочів, який у 1523 р. отримав міські права. Місто було центром комплексу, в якому на протязі XVI ст. з'явилося чимало нових поселень. Факти їх появи саме у цей період були зафіксовані у поборових реєстрах – описово-статистичних документах, що містили переліки населених пунктів, жителі яких сплачували податок на користь казни. Порівняння даних окремих зразків дало змогу встановити, що межі комплексу на протязі століття неодноразово зазнавали трансформацій, а число поселень, підпорядкованих Золочеву, зростала від 15 (1510 р.) до 69 (1598-1599 рр.). Поряд із територіальними змінами, комплекс часто змінював і власників. У XVI ст. тут склалася складна система володіння, коли маєтність одночасно переходила у спадок і продавалася дідичними власниками та тенутаріями. Лише у 1598 р. (а фактично через рік) комплекс зосередив у руках люблінський каштелян Марек Собеський.

Аналіз описово-статистичних документів дозволив зауважити цікавий факт, що вказує водночас на особливі риси оселення цієї місцевості та на специфіку самого процесу збору податку. Мова йде про "раптову появу" у реєстрі 1563 р. 21 поселення, які раніше не були зафіксовані реєстрами. З одного боку, їх поява могла бути пов'язана із процесом колонізаційного освоєння верхів'їв Західного Бугу, Стрипи та Гнилої Липи, чому ймовірно сприяли і власники комплексу, зокрема родина Гурок. Однак, на противагу цьому, подібна раптовість могла бути виявом недосконалості джерельного матеріалу. Мовиться про цілеспрямоване приховування власниками певної кількості підпорядкованих поселень, що ймовірно було викрито під час ревізії 1563 р. На це припущення наводить формулювання заголовка переліку населених пунктів Золочівського комплексу, в якому вказувалося, що побор з цих поселень "дуже погано заплачено". Можливо, подібна фраза означала, що факти недоплат мали місце й раніше і окреслювала хронічну проблемність саме цього комплексу. Обумовлений поборовими універсалами порядок збору податку, який не вимагав від поборця фізичної присутності у всіх населених пунктах, створював можливості для махінацій, в тому числі і прямого обману відносно числа підпорядкованих населених пунктів. У певній мірі це підтверджує і аналіз топонімів. Значна частина найменувань сіл утворена за допомогою топоформанта *-івці*, який (разом із патронімами дохристиянського походження), на думку фахівців, свідчить про значно раніше освоєння досліджуваної території. Звертає на себе увагу також і той факт, що чимало населених пунктів, які раптово з'явилися у фіскальних джерелах, так само раптово зникли і в документах XVII ст. вже не були зафіксовані.

Усього на території Золочівського комплексу наприкінці XVI ст. знаходилося 82 поселення (за сукупністю даних 6 фіскальних та 2 актових документів). Серед них 15 на сьогодні не існують і їх ідентифікація у просторі є дискусійною. Одне з таких – містечко Адріанопіль – практично вщент спалене татарами в 1626 р., можливо було локоване заново як Маркопіль.

Татарський фактор, що призвів до зникнення Адріанополя, ймовірно спричинив також спустошення й інших населених пунктів. Незважаючи на це, комплекс був достатньо добре загосподарений. Зокрема, станом на 1567 р., у 59 поселеннях на 96 осаджених ланах знаходилось 38 корчем, 13 млинів і проживало 48 ремісників. Села комплексу, здебільшого, були малими (по 1 лану), незначними були й міста (Золочів – 3 лани, Адріанопіль – 4 лани), однак серед сіл траплялися і великі (Колтів і Підлипці – по 6,5 ланів кожен).

Отже, дослідження історико-демографічних параметрів розвитку приватних маєтностей Речі Посполитої на прикладі Золочівського комплексу у Львівській землі є цікавим одразу у двох аспектах – у плані досліджень колонізаційного руху, який залишався активним незважаючи на загрозу зовнішніх нападів, а також у плані специфіки механізму ранньомодерного оподаткування та формування відповідної документальної бази.

Джерела та література

1. Dąbkowski P. Podział administracyjny województwa ruskiego i bełzkiego w XV wieku (z mapą). – Lwów, 1939. – VIII, 337 s., 1 mapa.
2. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. – T. VII: Netrebka-Perepiat. – Warszawa, 1886. – 960 s.

3. *Matricularum Regni Poloniae summaria, excussis codocibus, qui in Chartophylacio Maximo Varsoviensi asservantur, contextuit indicesque adiecit Theodorus Wierzbowski.* – Varsoviae, MCMXV. – Pars IV. Sigismundi I regis tempora complectens (1507-1548). – Volumen 3-um: Acta vicecancellariorum, 1535-1548. – 440 p.
4. Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie w skutek fundacyi śp. Aleksandra hr. Stadnickiego. – Lwów, 1878. – T. VII. – 326 s.
5. Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie w skutek fundacyi śp. Aleksandra hr. Stadnickiego. – Lwów, 1876. – T. VI. – 302 s.
6. Baliński M., Lipiński T. Starożytna Polska pod względem historycznym, jeograficznym i statystycznym opisana. – Warszawa, 1845. – T. II, cz. 2. – [4], 547-1431, [1], VIII s.
7. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. – T. XIV: Worowo-Żyżyn. – Warszawa, 1895. – 930, 8 s.
8. Charewiczowa L. Dzieje miasta Złoczowa. – Złoczów, 1929. – 191 s.
9. Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1959-1960. – T. VIII, cz. 3 / Red. Kazimierz Lepszy. – Zesz. 38. – S. 199-291.
10. Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1959-1960. – T. VIII, cz. 4 / Red. Kazimierz Lepszy. – Zesz. 39. – S. 292-407.
11. Paprocki B. Herby rycerstwa polskiego. – Kraków, 1858. – 977 s.
12. Korona polska przy złotej wolności starożytnymi rycerstwa polskiego y Wielkiego Xięstwa Litewskiego kleynotami ... ozdobiona ... podana przez X. Kaspra Niesieckiego. – T. IV. – Lwów, 1743. – 820 s.
13. Korona polska przy złotej wolności starożytnymi rycerstwa polskiego y Wielkiego Xięstwa Litewskiego kleynotami ... ozdobiona ... podana przez X. Kaspra Niesieckiego. – T. I. – Lwów, 1728. – 406 s.
14. Центральний державний історичний архів України у Львові (далі – ЦДІАУЛ), ф. 9 (Львівський городський суд), оп. 1, спр. 353, 1114 с.
15. ЦДІАУЛ, ф. 3 (Буський городський суд), оп. 1, спр. 10, 1706 с.
16. Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (далі – AGAD). Archiwum Skarbu Koronnego (далі – ASK), Dział I, sygn. 20, 663 k.
17. Administrativ-Karte von den Königreichen Galizien und Lodomerien mit dem Grossherzogthume Krakau und den herzogthümern Auschwitz, Zator und Bukowina in 60 Blättern, C.R. von Kummersberg, 1:115 000. – Wien, 1855. – Bl. 23 (Olesko, Podkamień, Złoczów und Załośce);
18. Mapa Taktyczna Polska, Skala 1:100 000. – Warszawa: Wojskowy Instytut Geograficzny, 1924. Pas 49, Słup 40 (Złoczów);
19. Mapa Taktyczna Polska, Skala 1:25 000. – Warszawa: Wojskowy Instytut Geograficzny, 1934. Pas 49, Słup 40-H (Trościaniec Mały).
20. AGAD. ASK, Dz. I, sygn. 19, 916 k.
21. Літопис руський / Пер. з давньорус. Л. Є. Махновця; Відп. ред. О. В. Мишанич. – К., 1989. – XVI+591 с.
22. Бучко Д. Українские топонимы на -івці, -инці: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. – Львов, 1972. – 20 с.
23. Волянчук І. Ойконіми північної Тернопільщини зі слов'янськими іменами у основах // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів, 2009. – Вип. 46. – Ч. 2. – С. 162-171.
24. Морошкин М. Славянскій именовсловъ или собраніе славянскихъ личныхъ имёнъ в алфавитномъ порядкѣ. – СПб., 1867. – 213 с.
25. Археографическій сборникъ документовъ относящихся къ исторіи Сѣверо-Западной Руси, издаваемый при управленіи Виленскаго учебнаго округа. – Вильня, 1867. – Т. 1. – X, 410 с.
26. Horn M. Skutki ekonomiczne najazdów tatarskich z lat 1605-1633 na Ruś Czerwona. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1964. – 233 s.
27. ЦДІАУЛ, ф. 9, оп. 1, спр. 377, 1734 с.
28. ЦДІАУЛ, ф. 9, оп. 1, спр. 357, 1594 с.
29. ЦДІАУЛ, ф. 9, оп. 1, спр. 615, 1752 с.
30. Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаніка НАН України. Відділ рукописів, ф. 4, оп. 1, спр. 1042.
31. Pamiętniki o Samuelu Zborowskim. Zebrane z współczesnych dzieł i rękopismów biblioteki kórnickiej przez [ucjana] S[ziemieńskiego]. – Poznań, 1844. – XXIII, 79 s.
32. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. Tom VI: Malczyce-Netreba. – Warszawa, 1885. – 960 s.
33. 33. Źródła dziejowe. – Warszawa, 1903. – T. XVIII, cz. 2. Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII, cz. 2: Ziemie ruskie. Ruś Czerwona / Wyd. A. Jabłonowski. – V, 491 s., 33 s.
34. Barącz S. Załośce. – Poznań, 1889. – 31 s.
35. Relacje arcybiskupów lwowskich 1595-1794 / wydał Teofil Długosz. – Lwów, 1937. – 208 s.
36. ЦДІАУЛ, ф. 52 (Магістрат, м. Львів), оп. 2, спр. 1156, с. 125.
37. Оконченко О. Архітектура фортифікацій замків Західної України середини XVI – кінця XVII століть : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандид. архітектури / Ольга Михайлівна Оконченко. – Львів, 2015. – 20 с.

Smereka B. V. Zolochiv domain in the L'viv Land of Rus' Voivodship: land owners, territory and population in the 16th century (by fiscal sources)

The colonization processes, infrastructure and proprietary relationships in one of the largest private domains of L'viv land of Rus' voivodship with center in Zolochiv are studied by the analysis of statistical documents of 16th century. Revealed, that during this period, there was a foundation of large number of new settlements on the territory of estates. At the same time, stressed that this "surge" could be the result of specific of sources. The idea is there was deliberate deception by owners about the number of their settlements as the result of imperfection of juridical acts in the tax system. Thus, in addition to historical and geographical research of investigated problem, the study of sources, juridical and personal aspects also include in the article.

Key words: Polish Kingdom, Commonwealth, private estates, fiscal sources, historical geography.

Смерека Б. В. Золочевский комплекс во Львовской земле Русского воеводства: владельцы, территория и население в XVI веке (по данным фискальных источников).

На основании анализа описательно-статистических документов XVI в. исследованы колонизационные процессы, развитие инфраструктуры и собственнические отношения в одном из крупнейших частных комплексов Львовской земли Русского воеводства с центром в Золочеве. Выявлено, что в этот период на территории имения появилось значительное количество новых поселений. Наряду с этим, подчеркнута, что подобный “всплеск” колонизационной активности мог быть результатом специфики источниковой базы исследования. Речь идет о том, что в результате несовершенства правовых актов, регламентирующих механизм налогообложения, имел место сознательный обман со стороны владельцев о количестве принадлежащих им поселений. Таким образом, кроме историко-географического исследования, затронутая в статье проблематика охватывает также источниковедческий, правовой и личностный аспекты.

Ключевые слова: Польское королевство, Речь Посполитая, частные владения, фискальные источники, историческая география.

ДОДАТКИ

Вжиті у таблицях скорочення:

Брд – Бродівський район;	a – <i>annualis</i> , володіння на умовах порічної оренди;
Збр – Зборівський район;	c – <i>caldearibus</i> , котел для виготовлення спиртних напоїв;
Злч – Золочівський район;	h – <i>hortulanus</i> , загородник;
Кзв – Козівський район;	i – <i>inquilibus</i> , комірник;
ЛЮ – Львівська область;	k – <i>korzecznik</i> , водяний млин типу “коречник”;
Прм – Перемишлянський район;	kr – <i>korczmarszczyzna</i> , земельне володіння корчмаря;
ТО – Тернопільська область;	lb – <i>liber</i> , звільнений від податків;
	pp – <i>protopop</i> , настоятель православного храму;
	r – <i>rota</i> , коло водяного млина;
	v – <i>vagus</i> , гультай, бродяга, сезонний робітник.

Таблиця 1

Згадуваність населених пунктів Золочівського комплексу в поборових реєстрах (1563, 1564, 1565, 1567, 1577, 1589 рр.) та актових документах (1598, 1599 рр.)

№ п/п	Населений пункт та його сучасне розташування	1563	1564	1565	1567	1577	1589	1598	1599
1	Андриянопіль (не існує)	+	+	+	+	+	-	+	+
2	Батьків (Брд ЛЮ)	+	+	+	+	+	-	+	+
3	Бенів (Золочівка, Злч ЛЮ)	-	-	+	+	+	+	+	+
4	Беримівці (Збр ТО)	-	-	-	-	-	-	+	+
5	Бзовиця (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
6	Блокриниця (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
7	Білявці (Білківці, Збр ТО)	-	-	-	-	-	-	+	+
8	Богданівці (Богданівка, Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
9	Верхобуж (Злч ЛЮ)	+	+	+	+	+	+	+	+
10	Вовчківці (Збр ТО)	+	+	+	+	+	+	+	+
11	Волошівці (Волосівка, Збр ТО)	-	-	+	+	-	-	+	+
12	Воля (не існує)	+	+	-	-	-	-	-	-
13	Воробіївка (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
14	Гарбузів (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
15	Гнидава (Піщане, Збр ТО)	-	-	-	-	-	-	+	+
16	Голубиця (Брд ЛЮ)	+	+	+	+	+	+	+	+
17	Городилів (Злч ЛЮ)	+	+	+	+	+	+	+	+
18	Грабківці (Збр ТО)	-	-	-	-	+	-	+	+
19	Гукалівці (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
20	Гуга (не існує)	-	-	-	-	-	-	+	+
21	Данилівці (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
22	Дмитровичі (не існує)	-	-	+	+	+	-	-	-
23	Слиховичі (Злч ЛЮ)	+	+	+	+	+	+	+	+
24	Жуківці (Збр ТО)	-	-	+	+	+	-	+	+
25	Зарваниця (Злч ЛЮ)	-	-	-	-	-	+	+	+

26	Зборів (Збр ТО)	-	-	-	-	-	-	+	+
27	Звижень (Брд ЛО)	+	+	+	+	+	+	+	+
28	Золочів (Злч ЛО)	+	+	+	-	+	+	+	+
29	Йосиповичі (Йосипівка, Збр ТО)	-	-	+	+	+	-	+	+
30	Івачів (Збр ТО)	-	-	-	-	+	+	+	+
31	Кабарівці (Збр ТО)	-	-	+	+	+	-	+	+
32	Киселівці (не існує)	-	-	+	+	-	-	-	-
33	Кокутківці (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
34	Колтів (Злч ЛО)	+	+	+	+	+	+	+	+
35	Кругів (Злч ЛО)	+	+	+	+	+	+	+	+
36	Кудинівці (Збр ТО)	+	+	+	+	-	-	+	+
37	Кудобинці (Збр ТО)	-	-	-	-	+	-	+	+
38	Липівці (Прм ЛО)	+	+	-	-	-	-	-	-
39	Літовище (Брд ЛО)	+	+	-	+	+	+	+	+
40	Лопушани (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
41	Лука (Злч ЛО)	-	-	-	-	-	+	+	+
42	Лукавець (Брд ЛО)	+	+	+	+	+	-	+	+
43	Малашівці (Збр ТО)	-	-	-	-	+	-	-	-
44	Манаїв (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
45	Межигори (Брд ЛО)	-	-	-	-	-	-	+	-
46	Метенів (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
47	Мирославці (не існує)	+	+	+	+	+	-	-	-
48	Млинівці (Збр ТО)	-	-	+	+	+	-	+	+
49	Монилівка (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
50	Московичі (не існує)	-	-	+	+	+	+	+	+
51	Мшана (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
52	Нестерівці (Збр ТО)	-	-	+	+	+	-	+	+
53	Нище (Збр ТО)	+	+	+	+	+	+	+	+
54	Новоставці (не існує)	+	+	+	+	+	-	-	-
55	Оліїв (Збр ТО)	+	+	+	+	+	+	+	+
56	Опаки (Злч ЛО)	+	+	+	+	+	+	+	+
57	Осташівці (Збр ТО)	-	-	+	+	+	-	+	+
58	Пеняки (Брд ЛО)	+	+	+	+	+	+	+	+
59	Перепельники (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
60	Підгайці (Підгайчики, Збр ТО)	-	-	-	-	+	-	+	+
61	Підгірочки (не існує)	-	-	-	-	-	-	+	+
62	Підлипці (Злч ЛО)	+	+	+	+	+	+	+	+
63	Плугів (Злч ЛО)	+	+	+	+	+	+	+	+
64	Побіч (Злч ЛО)	+	+	+	+	+	+	+	+
65	Прусинівці (Присівці, Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	-	-
66	Пудлівці (не існує)	-	-	-	-	-	-	-	+
67	Ритвяни (не існує)	-	-	-	-	-	-	+	+
68	Рудоловичі (не існує)	-	-	-	+	-	-	-	-
69	Сенява (Ценів, Кзв ТО)	+	+	-	-	-	-	-	-
70	Зірвироди (Сировари, Збр ТО)	+	+	-	-	+	-	+	+
71	Серединці (Збр ТО)	+	+	-	-	-	-	+	+
72	Струтин (Злч ЛО)	+	+	+	+	+	-	+	+
73	Творимирка (не існує)	-	-	-	+	+	-	+	+
74	Товстоголови (Тустоголови, Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
75	Тростянець (Збр ТО)	+	+	+	+	+	+	+	+
76	Хвалибоги (не існує)	+	+	+	+	+	-	-	-
77	Цебрів (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
78	Чепелівці (Чепелі, Брд ЛО)	+	+	+	+	+	+	+	+
79	Чеховичі (не існує)	-	-	-	+	-	-	-	-
80	Шишківці (Брд ЛО)	-	-	-	-	-	+	+	+
81	Ярославичі (Збр ТО)	+	+	+	+	+	-	+	+
82	Яцківці (Збр ТО)	-	-	+	+	+	-	+	+
ВСЬОГО		50	50	56	59	61	25	69	69

Таблиця 2

**Площа та інфраструктура у населених пунктах
Золочівського ключа 1565 р.**

№ з/п	Населений пункт	Лани	Священики	Корчми	Млини-коречники	№ з/п	Населений пункт	Лани	Священики	Корчми	Млини-коречники
1	Андріянопіль	4	1	–	1	30	Лопушани	1	–	–	–
2	Батьків	1	–	1	–	31	Лукавець	1	–	–	–
3	Бенів	1	–	–	–	32	Манаїв	2	1	± (0)	1
4	Бзовиця	2	–	1	–	33	Мегенів	1	–	1	–
5	Білокриниця	1	–	1	–	34	Мирославичі	3	–	1	–
6	Богданівці	1	1	1	–	35	Млинівці	1	–	1	1
7	Верхобуж	1	–	1	1	36	Монилівка	1	–	1	–
8	Вовчківці	1	–	–	–	37	Московичі	2	–	–	–
9	Волошівці	1,5	–	1	–	38	Мшана	1	–	1	–
10	Воробіївка	1	–	1	–	39	Нестерівці	1	–	1	–
11	Гарбузів	1,5	–	1	1	40	Нище	2,5	1	1	–
12	Голубовиця	4	1	1	–	41	Новоставці	1	±	1	1
13	Городилів	1	–	–	–	42	Оліїв	3	1	1	1
14	Гукалівці	4	–	1	–	43	Опаки	1	–	1	–
15	Данилівці	1	–	–	–	44	Осташівці	2	–	–	–
16	Дмитровичі	1	–	–	–	45	Пеняки	1,5	–	1	1
17	Єлиховичі	1	–	–	–	46	Перепельники	3,5	1	1	–
18	Звижень	1,5	–	1	–	47	Підлипці	6,5	1	1	–
19	Золочів	3	2	–	4	48	Плугів	3	1	1	1
20	Зубівці	1	–	–	–	49	Побіч	1,5	–	–	–
21	Йосипчичі	1	–	–	–	50	Прусинівці	1	–	–	–
22	Кабарівці	1	1	1	1	51	Струтин	1,5	–	–	1
23	Киселівці	2	–	1	–	52	Товстобоки	2	1	1	–
24	Кокутківці	1	–	–	–	53	Тростянець	2	1	–	1
25	Колтів	6,5	1	1	1	54	Хвалибоги	1,5	–	1	–
26	Кругів	1	–	–	–	55	Цебрівське	2	1	1	–
27	Кудинівці	1	1	1	–	56	Чепелівці	2	–	–	–
28	Кудинівці	1	–	–	–	57	Ярославичі	2	1	1	–
29	Литовище	1,5	–	1	–	58	Яцківці	1	–	–	–
Сума		49,5	8	16	9	Сума		54,5	10	18	8

ВСЬОГО: 104 лани, 18 священиків, 34 корчми, 17 млинів

Таблиця 3

Площа, населення та інфраструктура у населених пунктах Золочівського ключа 1567 р.

№ з/п	Населений пункт	Лани	Ремісники	Священники	Інші категорії мешканців	Млин (к-ть жорен), тип млина	Корчма	Котел
1	Андріянопіль	4	–	1	–	1, k	–	–
2	Батьків	1	–	–	–	–	–	–
3	Бенів	1	–	–	–	–	–	–
4	Бзовиця	2	–	–	–	–	1	–
5	Білокриниця	1	2	–	–	–	1	1
6	Богданівці	1	–	1, lb	–	–	1, a	–
7	Верхобуж	1	–	–	–	–	1, a	–
8	Вовчківці	1	–	–	–	–	–	–
9	Волосівці	1,5	–	–	–	–	1	–
10	Воробіївка	1	–	1, lb	–	–	1	–
11	Гарбузів	1,5	2	–	1v	1	1, a	–
12	Голубовиця	4	1	1	–	–	1	–
13	Городилів	1	–	–	–	–	–	–
14	Гукалівці	4	–	–	4h, li	–	1	–
15	Данилівці	1	–	–	–	–	–	–
16	Дмитровичі	1	–	–	–	1, k	–	–
17	Єлиховичі	–	–	–	–	–	–	–
18	Жуківці	1	–	1	–	–	1	–
19	Звижень	1	–	–	1v	–	1	–
20	Золочів	–	12	2	–	–	–	2
21	Йосиповичі	1	–	–	–	–	–	–
22	Кабарівці	1	–	1, lb	–	1	1, a	–
23	Киселівці	2	–	–	–	–	1	–
24	Кокутківці	1	–	–	1v	–	1	–
25	Колтів	6,5	1	–	–	1, k	1, a	1
26	Кудинівці	–	–	–	–	–	–	–
27	Литовище	1,5	2	–	–	–	1	–
28	Лопушани	1	–	–	2h	–	–	–
29	Лукавець	1	1	–	–	–	1	–
30	Манаїв	2	–	1, lb	–	1	–	–
31	Московці	2	–	–	–	–	–	–
32	Метенів	1	–	–	–	–	1	–
33	Мирославичі	3	2	–	–	–	1	–
34	Млинівці	1	–	–	–	1, ?	1	–
35	Монилівка	1	–	–	–	–	1	–
36	Мшана	1	–	–	–	–	1	–
37	Нестерівці	1	–	–	–	–	1	–
38	Нище	2,5	4	1	–	1, k	2	1
39	Новоставці	1	–	–	–	1	1	–
40	Олів	3	6	1	–	?	1	–
41	Опаки	1	–	–	–	–	1, a	–
42	Осташівці	2	–	–	–	–	–	–
43	Пеняки	1,5	2	–	–	1	1, a	1
44	Перепельники	3,5	1	1, lb	5h	–	1	–
45	Підлищі	6,5	1	1, lb	–	–	1, a+kr	–
46	Плугів	3	6	1	–	1, k	1, a	–
47	Побіч	1,5	–	–	–	–	–	–
48	Прусинівці	1	–	–	–	–	1	–

49	Рудоловичі	1	–	–	–	–	1	–
50	Сервириги	1,5	–	–	–	1, k	–	–
51	Творимирка	2	–	–	–	–	–	–
52	Товстоголови	2	–	1	–	–	1	–
53	Тростянець	2	2	–	–	1, k	1, a	–
54	Хвалибоги	1	–	–	–	–	1	–
55	Чепелівці	2	–	–	–	–	–	–
56	Ярославичі	1	1	1, lb	–	–	1	–
57	Яцківці	1	2	–	–	–	–	–
	ВСЬОГО	96	48	16	11h, 3v, 1i	13	38	6

Таблиця 4

Площа, населення та інфраструктура у населених пунктах Золочівського ключа 1589 р.

№ з/п	Населений пункт	Дворища	Ремісники	Священники	Інші категорії мешканців	Млин (к-ть жорен), тип млина	Інші об'єкти інфраструктури
1	Бенів	–	–	–	3h	–	–
2	Верхобуж	1	–	–	3h, 2i	1k, 1r	1 руда
3	Вовчківці	1	–	–	4h, 2i	1k, 1r	–
4	Голубиця	1	–	–	3h, 2i	–	–
5	Городилів	1	–	–	2h	–	–
6	Слиховичі	–	–	–	4h	–	–
7	Зарваниця	1	–	–	4h	–	–
8	Звижень	1	–	1pp	3h, 2i	1k, 2r	–
9	Золочів	6	17	2	12i, 5v	1k, 1r	1 котел
10	Івачів	–	–	–	4h	–	–
11	Колтів	1	–	1	5h, 2i	1, 1r	–
12	Кругів	1	–	–	3h, 2i	–	–
13	Литовище	2	–	1	5h, 3i	–	–
14	Лука	–	–	–	3h	1, 1r	–
15	Московичі	1	–	–	2h, 1i	–	–
16	Нище	1	–	1	11h, 3i	–	–
17	Оліїв	1	–	–	5h, 3i	1, 1r	–
18	Опаки	1	–	–	2h, 2i	–	–
19	Пеняки	1	–	–	4h, 2i	1, 1r	–
20	Підлипці	1	–	1	7h, 4i	–	–
21	Побіч	1	–	–	2h, 1i	–	–
22	Полюхів	1	–	–	9h	–	–
23	Ситків?	–	–	–	3h, 1i	–	–
24	Тростянець	1	–	1	5h, 2i	1, 1r	–
25	Чепелі	–	–	–	3h, 3i	–	–
	ВСЬОГО	25	17	8	99h, 47i, 5v	9, 10r	1 котел, 1 руда

Таблиця 5

Укріплення міст східної частини Львівської землі (за О. Оконченко)

Населений пункт	Перша згадка або дата початку зведення	Модернізація фортифікацій	Система фортифікацій
Бережани	1554	між 1600 і 1650, між 1650 і 1670, після 1700	бастейна
Залізці	поч. XVI ст.	між 1550 і 1600, між 1600 і 1650, між 1650 і 1700	бастейна
Золочів	поч. XVI ст.	між 1650 і 1700	бастіонна
Олесько	1390	1600	вежева
Підгірці	1630-1641 рр.	нема даних	бастіонна
Поморяни	до XV ст.	1600, між 1650 і 1700	бастейна